



Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrap-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 17. септембар 2014. године

Предмет бр. 170/09

Анка ЦВИЈАНОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 17. септембра 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег

Кристин Чинкин

Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 22. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.

2. Дана 23. децембра 2009. и 3. августа 2011. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Комисија је примила одговор жалиоца 4. октобра 2011. године.
3. Дана 25. јула 2011. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе. Дана 5. септембра 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
4. Дана 11. маја 2011. године, Комисија је прогласила жалбу делимично прихватљивом.
5. Дана 15. маја 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет. Дана 7. новембра 2012. године, СПГС је Комисији доставио копије истражних списа који су добијени од ЕУЛЕКС-а.
6. Дана 28. априла 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са додатним примерцима истражних списа.
7. Дана 14. августа 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 15. августа 2014, УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

8. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова три месеца након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
9. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено”, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестаници не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

10. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
11. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
12. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
13. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра 2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

14. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
15. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
16. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
17. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

18. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
19. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за убиство г. Ђорђа Цвијановића

20. Жалилац је удовица г. Ђорђа Цвијановића.
21. Жалилац наводи да је дана 6. октобра 1999. године г. Ђорђе Цвијановић отет на кружном току у близини Клиничко-болничког центра у Приштини. Отмица је пријављена УНМИК-у и КФОР-у истог дана у 11:00 часова, а у 17:00 је полиција УНМИК-а пронашла г. Цвијановића мртвог близу Глоговца.
22. Жалилац тврди да ју је 2. новембра 1999. године начелник полиције УНМИК-а обавестио да је 6. октобра 1999. године лично пронашао тело њеног супруга и његове личне ствари. Начелник полиције УНМИК-а јој је такође рекао да је тело њеног супруга сахрањено 26. октобра 1999. године као тело неидентификоване особе на приштинском гробљу Драгодан, иако је његов идентитет био познат.
23. Име г. Ђорђа Цвијановића налази се у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЈСМ³. У ставци која се тиче г. Ђорђа Цвијановића у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁴ наведен је 6. октобар 1999. године као датум нестанка, а у другим релевантним деловима стоји: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом лицу надлежној институцији 21. октобра 2002. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.
24. Дана 10. јануара 2003. године, УНМИК-ов КНЈСМ предао је посмртне остатке г. Ђорђа Цвијановића његовој породици.

³ База података КНЈСМ-а није отворена за јавност. Дана 10. септембра 2014. године, Комисија је прегледала ту базу везано за овај предмет.

⁴ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 10. септембра 2014).

В. Истрага

Достављање релевантних списа

25. Дана 28. априла 2014. године, УНМИК је доставио Комисији документа која су се претходно налазила код КНЛСМ-а, ЈНЛ-а, Регионалне истражне јединице (РИЈ) и ЕУЛЕКС-а. Дана 15. августа 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да су сви списи у УНМИК-овом поседу достављени.
26. Што се тиче објављивања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

Потрага за жртвом и проналажење и предаја посмртних остатака жртве

27. ЈНЛ-ов спис садржи Образац о анте-мортем идентификацији жртве, датиран на 6. октобар 1999. године, приложен уз спис бр. 1999-000118. Поред личних података и анте-мортем описа г. Ђорђа Цвијановића, у њему се налазе име, адреса и број телефона жалиоца, његова два брата и кћерке.
28. ЈНЛ-ов спис садржи две изјаве сведока. Прва изјава сведока коју је дао сведок М. Б. није датирана (али је, судећи на основу садржаја, највероватније написана 6. октобра 1999. године), а приложена је уз спис бр. 99-02733. У њој се наводи да је г. Ђорђе Цвијановић тог дана нестао и да је вероватно киднапован. Поред ових детаља, у документу су наведени имена, адресе и бројеви телефона сведока М. Б. и његове таште/њене свекрве. У другој изјави сведока, која је датирана на 7. октобар 1999. године и приложена уз спис бр. 99-02782, а коју је дао сведок Ј. Р, наведене су исте информације о нестанку г. Ђорђа Цвијановића, као и име, адреса и број телефона сведока.
29. ЈНЛ-ов спис такође садржи документ ОЕБС-а под називом „Образац о инциденту/разговору у вези са људским правима“ датиран на 8. октобар 1999, који је припојен предмету бр. ПР/0288/99 и са унакрсном референцом на спис бр. 1999-000118. Поред личних података о г. Ђорђу Цвијановићу и његовог анте-мортем описа, овај документ садржи име, адресу и број телефона гђе Л. Ц, мајке жалиоца.
30. Спис садржи интерни допис ЈНЛ-а од 17. јуна 2000. године упућен Главном штабу за операције УНМИК-а. У допису се наводи „да је [полицијски службеник С.] одсутан и да није познато да ли ће он изнети овај предмет пред правосудни систем“. Такође се наводи следеће: „Ова јединица није могла да прикупи никакве информације из списка који је сачинио полицијски службеник [С.] пошто Регионални одред за решавање

убистава није могао да пронађе спис. Ова јединица није могла да утврди која је јединица, уколико таква јединица постоји, одговорна за обраду молби за ексхумацију тела. Лоше руковођење овим предметом има негативне последице по УНМИК...“ Спис садржи и документ под називом „Напомене уз спис“ од 29. маја 2000, у коме је описан састанак жалиоца са представником Канцеларије УН-а у Београду до ког је дошло 26. маја 2000. Конкретно, у документу стоји да је жалилац затражила помоћ у проналажењу документације везане за смрт г. Ђорђа Цвијановића. У њему се такође наводи да је „у покушају да разјасни околности овог догађаја и да дође до релевантне документације, [жалилац]... неколико пута телефоном звала УНМИК и захтевала објашњења, личне документе свог супруга, смртовницу, форензичке налазе, као и тело. То је довело до тога да је добила... легитимацију за јавни превоз свог покојног супруга и још неке папире, али и захтев да престане да досађује [полицијском службенику С.]. Такође јој је речено да би преузимање тела било веома скупо, а како она није имала новац за то, одустала је. Такође јој је понуђен папир на коме пише да је Ђорђе Цвијановић пронађен мртав, али га је она одбила тражећи званичан документ који је насловљен на њено име са којим би јој били олакшани уписивање покојног супруга у матичну књигу умрлих, као и прибављање правно ваљане смртовнице потребне за будуће правне поступке. Она тврди да УНМИК издаје такве документе, али да је одбио да их изда њој“.

31. Спис садржи документ МКТЈ-а под називом „Извештај о обдукцији“ од 22. јуна 2000, који је спојен са списом бр. ЈА041/013Б, у коме се наводи да је патолог МКТЈ-а спровео обдукцију његових посмртних остатака 22. јуна 2000. године. У Извештају о обдукцији такође пише да су „узрок смрти... вишеструке повреде нанете ватреним оружјем у пределу главе и трупа“.
32. ЈНЛ-ов спис садржи недатиран „Извештај о наставку случаја“ у погледу г. Ђорђа Цвијановића, који је спојен са списом бр. 1999-000118. Извештај садржи четири уноса. Према првом уносу, датираном на 20. септембар 2000. године, ЈНЛ је, заједно са представницима ОЕБС-а и МКЦК-а, ступио у контакт са жалиоцем и њеном кћерком како би обавестио породицу о статусу овог случаја. У Извештају стоји следеће: „ЈНЛ је породици предао: званичну смртовницу коју је уручила администрација УНМИК-а, смртовницу коју је сачинио патолог ОЕБС-а и повластицу са оригиналном фотографијом жртве“. Други и трећи унос не садрже датум и у њима је наведено: „Унос у базу података. У реду“. Четврти унос такође не садржи датум и у њему стоји: „Случај је у потпуности затворен за ЈНЛ. Сада УНМИК (КПИЖ) треба да процени како тело може да пренесе назад у Србију“.
33. Осим тога, спис садржи документ КНЛСМ-а датиран на 3. јануар 2003. године под насловом „Упоредна табела анте-мортем и пост-мортем података“, у коме се наводи да је преглед посмртних остатака г. Ђорђа Цвијановића обавио патолог КНЛСМ-а, који је упоредио анте-мортем и пост-мортем податке, и да су резултати потврдили идентитет г. Ђорђа Цвијановића. Спис КНЛСМ-а такође садржи Уверење о идентификацији датирано на 3. јануар 2003. године којим се потврђује да је реч о посмртним остацима г. Ђорђа Цвијановића. Дана 7. јануара 2003. године, КНЛСМ је издао смртовницу у којој су као узрок његове смрти наведене „вишеструке повреде главе и трупа нанете

ватреним оружјем“.

34. Дана 10. јануара 2003. године, УНМИК-ов ЈНЛ вратио је посмртне остатке г. Ђорђа Цвијановића члановима његове породице и ЈНЛ је истог дана затворио случај г. Ђорђа Цвијановића.
35. Последњи документ у спису ЈНЛ-а је енглески превод документа под називом „Извештај Бироа за ексхумације и идентификације“ без назначеног датума у коме су наведена имена особа које су отете и убијене на Косову чија су тела пронађена, идентификована и предата породицама. Име г. Ђорђа Цвијановића налази се међу набројанима, а поред њега стоји напомена „тело ће бити сахрањено у Београду“.

Истрага у вези са починиоцем/починиоцима

36. Истражни спис који је доставио УНМИК садржи више докумената РИЈ-а у Приштини. Први документ РИЈ-а је интерни допис датиран на 8. октобар 1999, спојен са списом бр. 99-0051, који је истражитељ РИЈ-а послао међународном истражном судији, а у ком тражи да се обави обдукција на телу г. Ђорђа Цвијановића.
37. Истражни спис такође садржи документ РИЈ-а под називом „Првобитни извештај о случају“ од 5. децембра 1999, који је припојен предмету бр. 99-051. У документу се наводи да је 6. октобра 1999. године, у 17:30 у Гладном селу, у општини Глоговац, једно дете пронашло беживотно тело г. Ђорђа Цвијановића у поточићу. На телу је било више устрелина у пределу главе и једна у пределу леђа. У Извештају се такође наводи да су полицијски службеник С. и још један полицијски службеник исте вечери стигли на место злочина и да су започели претрес области у непосредној близини места на ком је пронађено тело г. Ђорђа Цвијановића. Дана 7. октобра 1999, два полицијска службеника су пронашла неколико испаљених чаура калибра 9 мм, као и делове метака који су по свему судећи одговарали устрелинама на телу г. Ђорђа Цвијановића. Уз „Првобитни извештај о предмету“ приложена су три документа означена као „Допунски извештај“, а датирани су на 26. октобар 1999, 30. октобар 1999. и 1. новембар 1999. године и сви су спојени са списом бр. 99-051, а ; у њима су описане наредне истражне радње које је предузео главни истражитељ, полицијски службеник С. У другом „Допунском извештају“ наводи се да је „истражитељ [полицијски службеник С.] отишао у мртвачницу Универзитетске клинике у Приштини како би добио било какву информацију о обдукцији. [Он] је обавештен о томе да је беживотно тело заведено у мртвачници под редним бројем 1611, али да обдукција још увек није извршена јер мртвачница није добила никакав судски налог за извршење обдукције. Истражитељ је такође сазнао да је организација под називом „ХИГЈЕНО ТЕКНИК“, са седиштем у Приштини, однела тело 26.10.1999. и да га је сахранила негде у гробу чије се одржавање финансира из добротворних фондова... Дана 30.10.1999. [полицијски службеник С.] поновио је посету организацији ХИГЈЕНО ТЕКНИК, а касније и гробљу ДРАГОДАН... Тамо је [полицијски службеник С.] пронашао гроб жртве са бројем 1611... – Овај гроб је муслиманско гробље!“ У трећем „Допунском извештају“ наводи се да се полицијски службеник С. одвезао до унутрашње границе са Србијом и сусрео са жалиоцем како би обавио разговор са њом. У документу се наводи да је полицијски

службеник С. обавестио жалиоца о убиству г. Ђорђа Цвијановића и да се жалилац узнемирила због чега је разговор прекинут.

38. Спис садржи копију писма председнице Хелсиншког одбора за људска права у Србији (Хелсиншки одбор) упућено полицијском службенику С. од 9. децембра 1999. године у коме се захтева заказивање састанка између две стране, као и са жалиоцем. У писму се конкретно наводи следеће: „Хелсиншки одбор би био захвалан уколико би били представљени сви расположиви докази који би могли да расветле [убиство г. Ђорђа Цвијановића] јер је породица веома узнемирена“. Следећи документ у спису је интерни допис РИЈ-а датиран на 10 јануар 2000. године и припојен спису бр. 99-051, који је полицијски службеник С. послао начелнику РИЈ-а, а у коме га извештава о активностима које су предузете поводом писма Хелсиншког одбора. У допису се наводи да се полицијски службеник С. састао са представницима Хелсиншког одбора и да су му они саопштили да жалилац жели да се посмртни остаци г. Ђорђа Цвијановића ексхумирају јер сумња у њихов идентитет. Након тога, полицијски службеник С. се „сложио да проследи предмет суду и да сачека судску одлуку“. У допису се такође наводи да је 5. децембра 1999. године [С.] посетио стан у области Обилића у којој је г. Ђорђе Цвијановић раније имао свој стан и да се састао са сведоком М. С. који је препознао тело г. Ђорђа Цвијановића на фотографији места злочина. У допису стоји да је 10. децембра 1999. године полицијски службеник С. показао исту фотографију са места злочина брату г. Ђорђа Цвијановића, г. М. Ц, који је такође препознао тело г. Ђорђа Цвијановића. У допису се закључује да „у овом тренутку, [РИЈ] нема додатне информације ни изворе. Овај случај је затворен док се не појаве додатне информације“. Уз овај допис је приложен документ под називом „Дневник рада на случају“ који садржи 21 ставку, од 6. октобра 1999. до 10. јануара 2000. године, а свака од њих одговара некој истражној активности коју су предузели истражитељи РИЈ-а.
39. Истражни спис садржи копију жаличевог захтева од 26. фебруара 2004. године упућеног Међународном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва у Приштини у коме она тражи подношење кривичних пријава против неидентификованих починилаца у вези са убиством г. Ђорђа Цвијановића. Овај документ при врху садржи ручно написан број списка ЈРЗ⁵ 2005-00006. Овај број списка са префиксом ЈРЗ се не појављује нигде другде у спису; ово упућује на постојање додатног ЈРЗ-овог списка. Из списка није јасно да ли је овај захтев поднет Окружном јавном тужилаштву у Приштини.
40. Последњи документ у спису, датиран на јул 2004. године, представља копију документа полиције УНМИК-а под називом „Отмице у оквиру оперативне зоне ОВК 'ЛАБ' (општине Приштина и Подујево) током година 1999–2001. – особе српске националности које су отете на путу – НЕРЕШЕНИ СЛУЧАЈЕВИ“. Овај опширан документ описује свеобухватну истрагу киднаповања и убистава која је наводно извршило или наредило шеснаесторо именованих осумњичених лица из оперативне структуре главног штаба ОВК. У овом документу се наводи да „постоје снажна уверења и докази да су ови људи одговорни за организовање и наређивање отмица и убистава Срба и других људи на Косову и Метохији од 1998. године до данас...“ У поглављу под насловом „Непотврђени обавештајни подаци – потребна провера“, у

⁵ Познат и као ЈИРЗ: користе се оба акронима

документу је именовано седморо сведока које су отели чланови ОВК, а који су побегли или били ослобођени. У документу су такође наведена имена четири особе за које се верује да су их отели и убили припадници ОВК из ове оперативне зоне међу којима је г. Ђорђе Цвијановић. Документ се завршава поглављем чији је наслов „Истрага и препоруке“ у коме се, поред осталих истражних радњи, препоручује да полиција УНМИК-а пронађе сведоке и узме њихове изјаве, као и да обави теренски рад, укључујући претраге и присмотру. Међутим, у спису нису достављени никакви докази да је обављена било која од тих истражних радњи.

III. ЖАЛБА

41. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи убиство г. Ђорђа Цвијановића. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

42. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
43. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
44. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској

конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.

45. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским правосудним системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
46. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 44). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
47. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

48. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права у вези са изостанком адекватне кривичне истраге убиства г. Ђорђа Цвијановића.

49. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу убиства г. Ђорђа Цвијановића, у складу с општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 10 горе у тексту) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 *о овлашћењима Привремене управе на Косову* и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 *о закону примењивом на Косову* и чланом 2 ЕКЈП.
50. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза проистиче из процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП-а спровођења ефикасне истраге, у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним агентима. Он тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време.
51. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација преминуле особе и обавезу спровођења истраге којом ће моћи да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталога лица.
52. СПГС додаје да је јуна 1999. године „безбедносна ситуација на Косову након сукоба остала напета. КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
53. СПГС тврди да је у својој судској пракси по питању члана 2, Европски суд за људска права навео да треба узети у обзир потешкоће настале након сукоба и проблеме који су ограничавали истражне органе у истрази оваквих случајева. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је Европски суд донео по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:
- „Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса [...]“.
54. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом сличном оној у Босни. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.

55. СПГС објашњава да је у јуну 2002. године УНМИК формирао КНЛСМ, који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због онога што су претходно урадили углавном актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ-а извршили обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ при полицији УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „ex-officio, без икакве шире стратегије у погледу подизања оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација. СПГС наводи да је, узевши у обзир горе описане потешкоће, процес „успостављања система који је у стању да се бави нестанцима и другим озбиљним повредама међународног хуманитарног права разумљиво био постепен у контексту Косова и то начело се огледа у предмету *Палић*, поменутом горе у тексту“. СПГС закључује да се овај поступак ослањао на одређени број актера, а не само на УНМИК, на пример МКНЈ, МКЦК и локалне организације за нестала лица.
56. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999–2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а из 2000. године, у коме се даје следећи опис ситуације:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно

да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

57. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а морали да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, „поменута ограничења су спречила институцију каква је полиција УНМИК-а да спроведе све истраге на начин [...] који се јавља, или који се бар очекује, у државама са боље успостављеним институцијама и без прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба“.
58. У погледу конкретног случаја, у вези са првим проширењем обавезе везане за процедурални елемент члана 2 ЕКЉП, СПГС тврди да „она није применљива на овај случај, пошто је, након првобитног откривања посмртних остатака г. Цвијановића... тело преминулог г. Цвијановића пренето у мртвачницу болнице у Приштини уз подршку војника канадског КФОР-а и уписано под бројем 1611, 7. октобра 1999. године. Касније тог дана, Регионална истражна јединица (РИЈ) полиције УНМИК-а открила је идентитет особе на основу идентификационог документа, али пошто породица у то време није потврдила идентитет, организација Хигјена Текник је сахранила посмртне остатке г. Цвијановића као 'НН лице 1611' на гробљу Драгодан у Приштини 26. октобра 1999. године. Када је МКТЈ ексхумирао покојника на гробљу Драгодан 22. јуна 2000. године, ЈНЛ је обавестио ОЕБС о његовом идентитету, а МКТЈ је 16. августа 2000. године издао смртницу у којој је тело идентификовано као тело 'Ђорђа Цвијановића' (ЈНЛ-1999-000118)“. СПГС напомиње да је УНМИК-ов КНЛСМ предузео радње које су довеле до идентификације посмртних остатака г. Ђорђа Цвијановића. Он тврди да је „на крају, УНМИК-ов ЈНЛ вратио посмртне остатке г. Цвијановића и неке личне предмете његовој породици 10. јануара 2003. године. Сходно томе, УНМИК није имао обавезу да отвори истрагу ради утврђивања судбине и/или локације г. Цвијановића“.
59. Што се тиче истраге у циљу идентификовања и извођења пред лице правде оних који су одговорни за убиство г. Ђорђа Цвијановића, СПГС тврди да „РИЈ полиције УНМИК-а јесте покренуо истрагу смрти г. Ђорђа Цвијановића, која је испрва била уписана под различитим бројевима предмета, да би касније била обједињена под референтним бројем РИЈ 1999-000118. Пријаву коју је поднео пријатељ/пријатељица покојног г. Цвијановића, наиме [М. Б.], 6. октобра 1999. године, првобитно је уписала цивилна полиција (ЦивПол) УНМИК-а. Надлежни органи УНМИК-а су отворили досије несталих лица, а након тога и досије кривичне истраге... откриће тела 6. октобра 1999. најпре је пријављено КФОР-у, а касније и полицији УНМИК-а у Приштини. Истога дана, у 23:45, два истражитеља УНМИК-овог (приштинског) РИЈ-а стигла су на

место злочина, али су били принуђени да обуставе истражне активности до наредног дана јер је то место било у мраку. Сходно томе, прве истражне мере предузете су током јутра 7. октобра 1999. године... Истога дана, истражитељи УНМИК-овог ЈНЛ-а су забележили изјаву у вези са претпостављеним нестанком г. Цвијановића коју је дао [Ј. Р.], нови станар у некадашњем стану г. Цвијановића“. СПГС такође тврди да се истражитељ сусрео са још два сведока: 5. децембра 1999. године, истражитељ се сусрео са сведоком [М. С.] из некадашњег суседства г. Ђорђа Цвијановића, а 10. децембра 1999. године, истражитељ се сусрео са братом г. Ђорђа Цвијановића, г. М. Ц. Обе особе су потврдиле идентитет г. Ђорђа Цвијановића када су виделе фотографију са места злочина; међутим, СПГС напомиње да „ове особе нису могле да пруже нове трагове...“

60. СПГС наводи да је „8. октобра 1999. године, истражитељ УНМИК-вог РИЈ-а проследио захтев за обављање обдукције суду, тј. претпретресном судији. Дана 10. јануара 2000. године, још један истражитељ РИЈ-а је поново упутио захтев за обављање обдукције Окружном суду у Приштини. У документу се даље наводи да је РИЈ УНМИК-а привремено затворио случај 'док се не појаве додатне информације““. СПГС такође наводи да је „15. октобра 2000. године, УНМИК-ов ЈНЛ доставио обавештење да се састао са супругом и кћерком преминулог 20. септембра 2000. године како би [предао смртницу и извештај о обдукцији] и како би породици пружио објашњења о статусу истраге... Требало би напоменути да је породица преминулог редовно обавештавана о активностима УНМИК-овог ЈНЛ-а и о статусу истраге коју је водио ЦЈКИ...“
61. СПГС такође примећује да се име г. Ђорђа Цвијановића појављује у документу полиције УНМИК-а под називом „Отмице у оквиру оперативне зоне ОВК „ЛАБ“ (општине Приштина и Подујево) током година 1999–2001. – особе српске националности које су отете на путу – НЕРЕШЕНИ СЛУЧАЈЕВИ“ из јула 2004. године. Он такође напомиње да је убиство г. Ђорђа Цвијановића наведено међу нерешеним убиствима.
62. СПГС тврди да „као што је УНМИК напоменуо у осталим случајевима несталих лица, уколико сведоци не иступе са веродостојним истражним траговима или уколико се не открију релевантни материјални докази, долази до неминовног стагнирања полицијских истрага услед недостатка доказа. Током периода под разматрањем ХРАП-а, нису иступили додатни сведоци наведеног нестанка и истражитељи нису открили ниједан материјални доказ који би довео до идентификације починилаца. Под таквим околностима, очигледно није било доступних трагова“.
63. СПГС закључује, што се тиче жалбе, да се „чини да није постојало кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП у погледу навода садржаних у жалби гђе Анке Цвијановић. Дакле, жалбу би требало одбацити у потпуности“.
64. СПГС је такође обавестио Комисију да ће, због могућности постојања додатних информација у вези са овим предметом, можда доставити додатне примедбе по овом

питању. Међутим, с тим у вези, до данашњег дана нису примљени додатни дописи, осим потврде о потпуности достављених истражних списа.

3. Процена Комисије

65. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер УНМИК није спровео ефикасну истрагу у вези са убиством г. Ђорђа Цвијановића.

a) Подношење релевантних списа

66. На захтев Комисије, СПГС је 7. новембра 2012. године доставио копије докумената везаних за ову истрагу које је УНМИК успео да добије. СПГС је такође напоменуо да постоји могућност постојања додатних информација које нису садржане у постојећој документацији, али није доставио додатне детаље. Дана 15. августа 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 7 горе у тексту).

67. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).

68. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак тих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2.

69. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.

70. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Међутим, као што је Комисија већ констатовала горе у тексту, из достављених докумената се чини да је можда постојао спис ЈРЗ-а који није достављен Комисији (видети § 39 изнад). Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

71. Комисија наводи да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети Комитет за људска права при Уједињеним нацијама (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
72. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 86, Извештаји 1998-І; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колети против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).
73. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 47 изнад у тексту, при § 136).
74. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310, видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).

75. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 47; при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312 и ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
76. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 72, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
77. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и спречавања тајних завера и толерисања незаконитих радњи (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЈП од 14. марта 2002, § 72, ЕКЈП 2002-II).
78. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 75 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 47, § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр.). 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након

проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и, генерално, остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).

79. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 74 изнад, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 74 изнад, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011).
80. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме је задовољила право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ал-Масри против Бивше југословенске републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191; ЕСЈП, *Ал Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495-496). Органи Уједињених нација су, такође, уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се сазна судбина и пронађе жртва“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, Шедко и Бондаренко против Белорусије, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 (2) Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода као и борби против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за неморално и систематско кршење људских права почињено у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23-26).

c) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

81. Комисија је свесна чињенице да је до убиства г. Ђорђа Цвијановића дошло три месеца након распоређивања УНМИК-а на Косову непосредно након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
82. Са своје стране, СПГС не оспорава да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
83. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
84. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
85. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 75 и случај ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује у „тешким безбедносним околностима, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скени и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 79, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај ЕСЈП *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 74, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; случај ЕСЈП *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 74, при §§ 180 и

210; случај ЕСЉП *Канлибаиш против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005, §§ 39–51).

86. Суд је признао да „када до смрти коју треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у условима нарушене безбедности, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 72 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЉП [ВВ], бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЉП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
87. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 70, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
88. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P. P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЉП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба

(видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 16 изнад).

89. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-В). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања тога да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражних активности на Косову.
90. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 75 горе у тексту, при § 70; ЕСЈП, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

91. У погледу овог случаја, Комисија напомиње да се из истражног списка види да је УНМИК сазнао за убиство г. Ђорђа Цвијановића најкасније 6. октобра 1999. године (видети изнад § 27).
92. Циљ ове истраге био је да се открије истина о околностима под којима је убијен г. Ђорђе Цвијановић и да се идентификују починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
93. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној,

објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 75–76 изнад).

94. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 47 изнад), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЉП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 75, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 18 изнад).
95. Комисија напомиње са овим у вези да је, према Годишњем извештају УНМИК-ове полиције за 2000. годину, потпуна полицијска извршна власт у области Приштине, укључујући кривичне истраге, била под потпуном контролом полиције УНМИК-а од 19. септембра 1999. године. Дакле, УНМИК је имао одговорност да обезбеди, *прво*, ефикасно и експедитивно спровођење истраге; *друго*, да сав релевантан истражни материјал буде прописно предат органима који преузимају одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузму уколико се појави потреба за тим на било ком каснијем ступњу.
96. Пошто је узела у обзир тврдњу СПГС-а да би списи поднети Комисији могли бити непотпуни, као и због његовог пропуста да достави даље објашњење у вези с тим (видети § 64 изнад), Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да су списи достављени Комисији потпуни. У случају да нису потпуни, то би значило да је можда дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена прописна истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 69 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
97. Имајући у виду први део процедуралне обавезе, односно лоцирање посмртних остатака г. Ђорђа Цвијановића, Комисија примећује да СПГС тврди да је УНМИК испунио захтеве члана 2 ЕКЉП тиме што је УНМИК-ов КНЛСМ предузео радње које су довеле до идентификације посмртних остатака г. Ђорђа Цвијановића. Он тврди да је „на крају, УНМИК-ов ЈНЛ вратио посмртне остатке г. Цвијановића и неке личне предмете његовој породици 10. јануара 2003. године. Сходно томе, УНМИК није имао обавезу

да отвори истрагу ради утврђивања судбине и/или локације г. Цвијановића“ (видети изнад § 58).

98. Комисија се слаже са тим да је УНМИК-ов КНЈСМ предузео радње које су довеле до идентификације посмртних остатака г. Ђорђа Цвијановића и напомиње да је УНМИК вратио његове посмртне остатке породици 10. јануара 2003. године. Иако се ово, само по себи, мора сматрати достигнућем, Комисија подсећа да се процедурална обавеза сходно члану 2 није завршила са открићем, идентификацијом и накнадном предајом посмртних остатака г. Ђорђа Цвијановића, нарочито због тога што су на њима били видљиви знаци насилне смрти (видети изнад § 31). Комисија се сада осврће на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и њиховог извођења пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.
99. Комисија је свесна чињенице да је почетна фаза сваке истраге убиства од највећег значаја и да она има два главна циља: утврђивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан судски поступак (видети мишљење Комисије по сличном питању изражено у предмету X, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна 2013, § 81).
100. У том погледу, Комисија напомиње да је, како је изнад поменуто, УНМИК сазнао за убиство г. Ђорђа Цвијановића 6. октобра 1999. године, пошто је ЈНЛ до тада био покренуо истрагу (видети изнад § 27). Комисија напомиње да истражни спис садржи доказе да су у то време предузете значајне истражне активности. На пример, поред првобитне процене информација и уписивања случаја, РИЈ-ев полицијски службеник С. отишао је 6. октобра 1999. године са још једним колегом на место злочина и започео претрес области у непосредној близини места на ком је пронађено тело г. Ђорђа Цвијановића. Дана 7. октобра 1999, два полицијска службеника су пронашла неколико испалених чаура калибра 9 мм, као и делове метака који су по свему судећи одговарали устрелинама на телу г. Ђорђа Цвијановића (видети изнад § 37). Дана 8. октобра 1999. године, полицијски службеник РИЈ-а упутио је међународном истражном судији захтев за обављање обдукције тела г. Ђорђа Цвијановића (видети изнад § 36). Дана 5. децембра 1999. и 10. децембра 1999. године, полицијски службеник С. испитао је М. С, из некадашњег суседства г. Ђорђа Цвијановића и г. М. Ц, брата г. Ђорђа Цвијановића, тим редоследом, и показао им фотографије са места злочина (видети изнад § 38). Комисија напомиње да је у истражном спису наведена укупно двадесет и једна истражна активност предузета између 6. октобра 1999. и 10. јануара 2000. године.
101. Међутим, упркос томе што починиоци нису били идентификовани, истражни спис изгледа показује да је РИЈ затворио спис 10. јануара 2000. године, пошто се у интерном допису наводи да „у овом тренутку, [РИЈ] нема додатне информације ни изворе. Овај случај је затворен док се не појаве додатне информације“ (видети изнад § 38). Што се тиче тврдње СПГС-а да „очигледно није било доступних трагова“, Комисија се са њом не слаже. Комисија напомиње да је до 10. јануара 2000. године полиција УНМИК-а имала значајан број информација, укључујући име, адресу и број

телефона жалиоца, двојице браће и кћерке жртве, гђе Л. Ц, мајке жалиоца, некадашњег пријатеља, М. Б, као и могућих сведока М. С. и Ј. Р. Ово су били очигледни правци истраге, док истражни спис везан за ову истрагу садржи само званичну изјаву сведока коју је дала гђа Л. Ц.

102. Комисија такође подсећа на аргумент СПГС-а да „уколико сведоци не иступе или уколико се не открију материјални докази, као што је случај у овом предмету, долази до неминовног стагнирања полицијских истрага услед недостатка доказа“ (видети § 62 изнад). У том погледу, Комисија мора да напомене да у почетној фази скоро сваке истраге недостаје значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине представља главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Стога се чини да је, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је можда довело до губитка потенцијалних доказа (видети, на пример, ХРАП, предмет *П. С*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 107).
103. Према мишљењу Комисије, овај случај је затворен без било какве даље истражне радње предузете од стране РИЈ-а због изостанка информација у почетној фази (видети § 38 изнад). У том погледу, Комисија подсећа на свој став по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“ – наиме, да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и након што се доступне информације прикупе и анализирају“ (видети нпр. ХРАП, *Б. А*, бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013, § 82). У овом случају, такво давање приоритета није требало да се обави у најранијим фазама, пре него што је са жалиоцем и сведоцима обављен званичан разговор о околностима везаним за убиство и пре него што су прикупљени сви докази до којих се могло доћи.
104. Даље, Комисија напомиње да је спис садржао копију документа полиције УНМИК-а под називом „Отмице у оквиру оперативне зоне ОВК „ЛАБ“ (општине Приштина и Подујево) током година 1999–2001. – особе српске националности које су отете на путу – НЕРЕШЕНИ СЛУЧАЈЕВИ“ из јула 2004. године. У овом опширном документу описана је свеобухватна истрага киднаповања и убистава, укључујући и убиство г. Ђорђа Цвијановића, која је, према наводима из овог документа, наводно извршило или наредило шеснаесторо именованих осумњичених лица из оперативне структуре главног штаба ОВК. Документ такође садржи имена седамнаест сведока и препоруку да се они додатно испитају у вези са убиствима, али у спису не постоје докази да је иједна од тих истражних активности спроведена.
105. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст праћења неопходних истражних радњи, укључујући оне у почетној фази истраге. Следствено томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети изнад § 78), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.

106. Комисија такође сматра да је полиција УНМИК-а, пошто лица одговорна за злочин нису била идентификована, имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила сроднике о напретку истраге.
107. Комисија напомиње да у спису нису представљени докази да је било која друга истражна активност обављена, или чак размотрена. Затим, Комисија са забринутошћу примећује да, у очигледном одступању од уобичајене процедуре ЈИРЗ-а, не постоји доказ да је ЈИРЗ икада прегледао ову истрагу нити да је било какав додатни преглед планиран. На пример, из списка се не види да су различите везе између убиства г. Ђорђа Цвијановића и оперативних вођа главног штаба ОВК додатно истражене.
108. Очигледан изостанак било какве хитне реакције полиције УНМИК-а и било какве адекватне радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
109. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 75 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЈП.
110. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
111. Комисија се не слаже са тврдњом СПГС-а да је „породица преминулог редовно обавештавана о активностима УНМИК-овог ЈНЛ-а и о статусу истрага...“ (видети изнад § 60). Комисија напомиње да истражни спис указује на то да је полиција УНМИК-а контактирала најближе чланове породице г. Ђорђа Цвијановића само у почетним ступњевима истраге. Конкретно, једине контакте са породицом жалиоца успоставио је ЈНЛ, када је прикупио анте-мортем информације од жалиоца 6. октобра 1999. године, или на захтев жалиоца, као што је састанак који је 26. маја 2000. године одржан између жалиоца и Канцеларије за везу УН-а у Београду. Даље, Комисија са запрепашћењем констатује очигледну незаинтересованост коју је УНМИК-ов ЈНЛ показао према жалиоцу по овом питању. На пример, у спису ЈНЛ-а се саопштава да је

„у покушају да разјасни околности овог догађаја и да дође до релевантне документације, [жалилац]... неколико пута телефоном звала УНМИК и захтевала објашњења, личне документе свог супруга, смртваницу, форензичке налазе, као и тело. То је довело до тога да је добила... легитимацију за јавни превоз свог покојног супруга и још неке папире, али и захтев да престане да досађује [полицијском службенику С.]. Такође јој је речено да би преузимање тела било веома скупо, а како она није имала новац за то, одустала је“ (видети изнад § 30). Комисија дакле сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП.

112. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу убиства г. Ђорђа Цвијановића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

113. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
114. Комисија напомиње да принудни нестанци и самовољне егзекуције представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. године до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиства, отмице и нестанке у околностима опасним по живот. Његов пропуст да то учини представља даље озбиљно кршење права жртве и њених сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
115. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достигну.
116. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија претходно напоменула (видети § 18), одговорност УНМИК-а по питању спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. Као последица тога, УНМИК више није у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или домаћим надлежним органима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

117. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на надлежне косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за убиство г. Ђорђа Цвијановића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;
- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи убиство г. Ђорђа Цвијановића и јавно се извини жалиоцу и њеној породици у вези са тим;
- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпела због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;
- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући ситуације када обављају

административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- a. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА УБИСТВОМ Г. ЂОРЂА ЦВИЈАНОВИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА УБИСТВОМ Г. ЂОРЂА ЦВИЈАНОВИЋА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ;**
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 ЕКЉП;**
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЖКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
БЈРМ – Бивша југословенска република Македонија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ГШ – Главни штаб
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СИЈ – Специјална истражна јединица безбедности УНМИК-а
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина